

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ EŞLİK DERSİNE BAKIŞ AÇILARI İLE DERSTE ZORLANDIKLARI KONULARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Deniz Beste ÇEVİK

Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Balıkesir.

Özet

Bu çalışmanın amacı, Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin eşlik dersi hakkındaki görüşlerini alınarak, bu derste zorlandıkları konular; zorlanmalarının sebepleri ve zorlandıkları konulara ilişkin çözüm önerilerini ortaya koymaktadır. Anket, bu dersi alan üçüncü ve dördüncü sınıfta okuyan toplam 43 müzik öğretmeni adayına sekiz tane açık uçlu soru yöneltilmiştir. Ankete verilen yazılı cevaplar; nitel araştırma teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarında, öğrenciler, eşlik dersinin, ileriki meslek yaşantılarında vazgeçilmez öneme sahip olduğunu, bu dersin gerekliliği itibariyle lisans eğitimi boyunca olması gerektiğini, bu dersin diğer alan derslerine faydalarından bahsetmektedir. Eşlik dersinde zorlandıkları konularda, bu derse kadar ki süre içinde, özellikle piyano ve armoni derslerinde, eşlik dersine alt yapı oluşturacak şekilde derslerin içeriğinin planlanmasının önemi üzerinde durulurken, birlikte uyum içerisinde çalma becerilerinin gelişimine olanak sağlayabilecek çalışmalara daha fazla yer verilmesi gerektiği sonucu çıkarılmıştır. Bununla birlikte, eğitim müziği alanında ve eşlikli okul şarkılarına ilişkin kaynak kitapların sayısının artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Sonuçlara dayanarak, öğrencilerin eşlik dersine ilişkin görüşlerine gereken önem verilerek, derse ilişkin zorluk çekilen konular ve çözüm önerilerine gereken hassasiyet göstererek, bu zorlukların aşılmasına yardımcı olabilecek çalışmalara yer vermek gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Müzik Öğretmeni Adayları, Eşlik Dersi, Eşlik Dersine İlişkin Görüşler,*

PRE-SERVICE MUSIC TEACHERS' PERCEPTIONS TOWARD THE ACCOMPANIMENT COURSE AND SUGGESTIONS TO OVERCOME THEIR DIFFICULTIES IN THE COURSE

Abstract

The present study aims to take the opinions of students enrolled in the Fine Arts Education Department of Music Education Division at Education Faculties about accompaniment course and to identify subjects they have difficulty with in this course and the reasons behind their difficulties and to offer solutions to overcome their difficulties. A questionnaire, which consists

of eight open-ended questions, was administered to 43 pre-service music teachers enrolled in this course in their 3rd and 4th years. Written responses to the questionnaire were analyzed using qualitative research techniques. The results of the study provide information about the students, the indispensable importance of the accompaniment course for their future career, the strong need for this course throughout undergraduate education, and its benefits for other field courses. The subjects they had difficulty with in the accompaniment course highlighted the importance of planning course content so that the courses taught until this course and particularly piano and harmony courses are designed to form a basis for the accompaniment course and it was concluded that more room should be allowed for studies that can help improve the skills to play together in harmony. In addition, the results also underlined that the number of reference books on educational music accompanied school songs should be increased. Based on these results, it is recommended that researchers and instructors attach importance to the students' opinions about the accompaniment course, to be sensitive toward the subjects in which they have difficulty and suggestions for solution, and to carry out studies to overcome these difficulties.

Keywords: *Pre-Service Music Teachers, Accompaniment Course, Opinions about Accompaniment Course.*

1. Giriş

Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında, Müziksel İşitme Okuma Yazma, Genel Müzik Tarihi, Piyano, Bireysel Ses Eğitimi, Bireysel Çalgı Eğitimi, Eşlik gibi dersler okutulmaktadır. Bunların arasında Eşlik dersi, 1997–1998 yılları arasında üçüncü sınıf birinci dönemde “Eşlik” (Korrepitasyon) adı ile yürütülmekteydi. Bu dersin içeriği “Piyano ve diğer çalgılar için okul müziğindeki çeşitli ses ve çalgı eserlerine yazılmış eşlik müziklerini çalma ya da doğaçlama eşlik çalışmalarını kapsar” şeklinde tanımlanmaktadır (1). 2006–2007 yeniden yapılandırılan program ile bu ders, “Eşlikli Çalma” adı ile yürütülmektedir. Bu dersin içeriği “Okul müziği eşliklerini ve temel oda müziği repertuarını tanıma ve çalmayı” kapsamaktadır (2).

Eşlik kavramı için çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Say’a göre Eşlik, “Bir eserde esas sesi destekleyen parti veya partiler, ses müziği veya çalgı müziğinde bir eserin armonik niteliğini ortaya çıkaran, ona içerik ve derinlik kazandıran müzikal birlikliktir” (3). Bilgin’e göre, “Bir kompozisyonun ana melodisine ya da ses partisine dayanak oluşturması ya da onu ön plana çıkarması amaçlanan yardımcı parti ya da partilerdir” (4).

Müzik tarihi boyunca eşlik, zengin bir form çeşitliliği içinde yer almıştır. Çeşitli formlar içinde üstlendiği görevler ile ana partiyle kaynaşma özelliğini pekiştirerek, geliştirmiştir. Bu özellikleri ile kendine özgü karakter ve stiller sergileyerek, kuramsal açıdan armoni sanatının temelini oluşturmuştur. Bundan dolayı, “eşliğin esas sesi desteklemesine ve onunla kaynaşmasına sadece besteleme aşamasında değil, yorum aşamasında da özen gösterilmiştir”(3).

Müzik öğretmenliği lisans programlarının amacı, “İlköğretim ve ortaöğretime yönelik genel müzik eğitiminin hedeflerine uygun olarak başta ders içi olmak üzere ders dışı, okul içi ve dışındaki tüm müziksel etkinlikleri verimli ve etkili şekilde yürütebilecek müzik öğretmeni yetiştirmektir” (4). Fenmen’e göre, “Müzik eğitiminde amaç, müziği sevdirmektir, çalgı bir araçtır, müzik ise amaçtır” (5). Müzik öğretmeni, öğrencilerine bilgiyi en doğru şekilde aktarır, şarkının veya çalgının güzelliğine dikkatlerini çekebilmeli, onları müzik yapmaya ve yaratmaya heveslendirebilmelidir (6, 7). Bu bakımdan, öğretmenler, bugünün ve geleceğin eğitim ihtiyaçları dikkate alarak yetiştirilmelidir (8).

Eşlik öğretimi, piyano öğretiminin bir koludur. “Piyano öğretimi; zihin, vücut, duyu, görme, işitme, dokunma duyuları ile iç içedir. Bu bağ içinde öğrenci; öğrenmek için nota okuma, ritim, müzikal algılama, teknik, sanatçılık, stil, yorumlama ve müziği icra etme de gelişmelidir” (9). Piyano eğitimi, bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel becerilerinin tümünü içeren uygulama alanlarını kapsamaktadır (10). Bu açıdan, piyano eğitimi, öğrencinin, müzik dinleme beğenisinin, müziksel işitmesinin ve müziksel becerilerinin gelişimine katkıları bulunmaktadır (11). Bu bağlamda, müzik öğretmeni için, piyano çalgısını etkili bir şekilde eşlik yapabilecek seviyede kullanabilmesi önem taşımaktadır. Sun’a göre, müzik öğretmeni, ileride öğrencilerine şarkı öğretebilmek için piyano çalgısını düzgünce çalabilmelidir (12). Kıvrak’a göre, piyano çalgısı, alana ilişkin kullanım alanları ile amacına uygun şekilde programlandığı takdirde ileriki meslek yaşantılarına katkıları yadsınamaz bir gerçektir (13).

Piyano ile yapılan eşlikler, öğrencilerin aynı ton ve tempo içinde kalmalarını ve çokseslilik duygusunun kazanmasında önemli rol oynamaktadır (14). Lavignac eşlikli çalışmanın önemine ilişkin: “Her saz çalan, ustalaşmak için başkalarıyla beraber veya bir orkestrada çalmayı bilmelidir. Bu konuda yalnız başına çalmaktan daha başka bir durum söz konusudur. Yalnız başına çalmakla kıyaslanacak olursa bu yeni çalışma ona nazaran biraz daha kolaydır. Fakat bu tamamıyla ayrı bir derstir. Bazı kimseler bir keman, bir flüt veya bir obua solosunu çok güzel çalarlar. Fakat beraber yapılan müzikte kendilerini o müziğe karşı yabancı hissederler.” (15). Schumann, genç müzisyenlere öğütlerinde eşlikli çalışmanın önemine ilişkin: “İkililer, üçlüler gibi başkalarıyla birlikte küğ yapabileceğin hiçbir fırsatı kaçıрма. Bu, çalışını akıcı ve kıvrak yapar. İrlayıcıarlada sık sık eşle” (16).

Müzik eğitiminde kullanılan şarkılar; hem eğitsel amaçlı bestelenmiş hem de tek-sesli, çoksesli eşlikli şarkılarını kapsayacak şekilde okul müziği özelliklerini içinde barındırmaktadır (17). Eşlik eğitimi, okul şarkılarına eşlik yazabilme, doğaçlama eşlik yapabilme, yazılı eşlik partilerini çalabilme gibi eşlik yapabilme becerilerini kazandırmak amaçlıdır.

Literatürde eşlik dersinin içeriğinde bulunan okul şarkılarına eşlik yapabilme becerilerine ilişkin konularla ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda, çoğu müzik öğretmeni adayının, okul şarkılarını öğretirken veya okul şarkılarına piyano ile eş-

lik yapabilme konusunda eksiklikler olduğu, dolayısı ile bu konuda yetersiz oldukları sonucu çıkarılmıştır (4, 18, 19). Bu çalışma ise, eşlik dersini alan müzik öğretmeni adaylarının, derse bakış açılarının araştırılması, derste zorlandıkları konuların ve zorlanmalarının sebeplerinin ortaya çıkarılması açısından önemlidir. Araştırmanın, literatüre katkı sağlaması beklentisi ile ele alınarak bu doğrultuda faydalı olabilecek öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

2. Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem belirtildikten sonra veri toplama araçları ve veri çözümleme teknikleri açıklanmıştır.

Araştırmada kullanılan araştırma modeli, “Müzik Öğretmeni Adaylarının Eşlik Dersine Bakış Açıkları İle Derste Zorlandıkları Konulara İlişkin Çözüm Önerileri” konusunu var olduğu durumu ile betimlemeyi amaçlayan “tarama modelidir.” Diğer bir ifadeyle, araştırmada durum tespitine yönelik model esas alınmıştır (20).

2.1 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye ’deki Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalları ’nda bu dersi alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Türkiye’deki Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dallarından seçilen Balıkesir Üniversitesi’nde 2009–2010 öğretim yılında bu dersi alan 3. ve 4. sınıf öğrenciler oluşturmaktadır.

2.2 Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, eşlik dersinde karşılaşılan güçlükleri belirlemek amacı ile sekiz sorudan oluşan bir anket kullanılmıştır. Araştırma için gerekli olan veriler toplanırken içerik geçerliliğinin sağlanması için bu araçlar, alanla ilgili uzmanların görüşleri alınarak gözden geçirilmiş ve gerekli olan düzeltmeler yapılmıştır.

Araştırmacı tarafından, öğrencilere araştırmanın amacı ve anket hakkında bilgi sözlü olarak verildikten sonra anket dağıtılmıştır. Ankette yer alan açık uçlu soruların cevaplanması için soruların altına boşluklar bırakılmıştır.

2.3 Veri Çözümleme Teknikleri

Elde edilen bulgular gruplandırılarak tablolar halinde sunulmuştur. Değerlendirmede, araştırmadaki nicel veriler için, frekans (f) ve yüzdeliklerden (%) yararlanılmıştır.

Eşlik dersini alan öğrencilerin, derse ilişkin görüşleri yazılı olarak alınmış ve yazılı verilerin analizinde nitel veri analiz teknikleri kullanılmıştır. Öğrencilerin, yazılı olarak verdikleri yanıtlarda nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yapılarak,

elde edilen kodlamalar birleştirilerek sınıflandırılmıştır. Daha sonra, açık uçlu sorulara verilen yanıtlar anlam bakımında bir araya getirilmiştir.

3. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, sekiz sorudan oluşan anket formu, öğrencilerin eşlik dersi hakkındaki görüşlerini alabilmek amacı ile örnekleme oluşturan müzik öğretmeni adaylarına uygulanarak, verdikleri yanıtlar değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin, Eşlik Dersinin Önemine İlişkin Düşüncelerinin Dağılımı

Düşünceler	f	%
Bireysel olarak kişinin müziksel gelişiminde hem çalıp hem de söyleyebilmesinde büyük rol oynar.	7	4.1
İleriki öğretmenlik hayatımızda dersi işlerken, kolaylıkla şarkılara eşlik edebileceğiz, öğrencilerin dersten hem daha çok zevk almalarını hem de dersin daha verimli, anlaşılır geçmesini sağlayabileceğiz, müziği sevmelerini ve derse dikkatlerini çekebileceğiz.	31	18.2
Diğer müzik derslerine yansımaları oldukça yüksektir.	3	1.76
Bu ders, yaratıcılığımızı geliştirmektedir.	2	1.17
Eşlik dersi, bir eserin çalışılmasında bize nasıl bir uyum içinde çalışmamız gerektiğini ve birlikte müzik yapabilme becerilerini kazandırmaktadır.	22	12.9
İleriki meslek yaşamımızda iyi bir eşlikçi olabilmemizde önemli katkıları vardır.	2	1.17
Öğretmen olduğumuzda, özel günlerde İstiklal Marşını ve diğer marşları rahatlıkla çalabileceğiz.	28	16.4
Deşifremizin gelişiminde büyük rol oynamaktadır.	26	15.2
Okul şarkılarına ve diğer eserlere eşlik yapabilmeyi öğrenmiş olacağız.	20	11.7
Piyano ile yaptığımız eşlikler ile piyano çalma becerilerimiz daha da gelişecektir.	6	3.5
Müzikalitemiz gelişmektedir.	17	10
Eşlik dersi ile, müzikte tonaliteyi düşünerek eşlik yapabilmekteyiz.	6	3.5
TOPLAM	170	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğrencilerin 0.18’i, eşlik dersinin sonunda kazanacakları becerilerle ileride meslek yaşantılarında kolaylıkla okul şarkılarına eşlik edebileceklerinden bahsetmektedir. Müzik öğretmeni adayları, öğrencilerinin dersten zevk almalarını istediklerinden ve amaçlarının müziği sevdirmek olduğu üzerinde durmaktadır. Öğrencilerin 0.16’sı, ileriki meslek yaşantılarında İstiklal Marşını çalabileceklerinden, 0.15’i ise, bu ders ile deşifre yapabilme yetilerinin daha da gelişeceğinden, 0.13’ü ise, bu dersin, birlikte uyum içinde çalışma becerilerinin gelişmesine olanak sağladığından bahsetmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin, Eşlik Dersinde Zorluk Çektikleri Konuların Dağılımı

Zorluk çekilen konular	f	%
Deşifre konusunda	8	4.73
Aynı anda hem çalıp hem söylemede	10	5.91
Okul şarkısına piyanoda eşlik yazarken	19	11.2
Birlikte çalışılan kişiyle uyum konusunda	7	4.14
Yazılı olan eşlikleri incelerken armoni konusundaki bilgi eksiklikleri, özellikle akor bağlantıları konusundaki sıkıntılar.	27	15.9
Okul şarkılarına eşlik edebilme amaçlı, önceden diğer alan derslerinde bu yönde yönlendirilmemiş, hazırlanmamış olmaları	22	13.0
Müzik eğitiminde kullanılan kaynaklarda eşlikli şarkıların yeterince olmadığı, bu yüzden inceleyememekten kaynaklanan sıkıntılar	15	8.87
Oda müziği repertuarına ilişkin bilgilendirmelerin sadece bir döneme sıkıştırılması nedeniyle fazla eser tanıyamama konusunda	17	10.0
Eseri dönemine uygun seslendirebilme konusunda	11	6.5
Grup çalışmasında sadece kendi partiyonuna dikkat etmek, eşlik partiyonu dinleyeme konusunda	26	15.3
Hiçbir konuda zorlanmıyorum.	7	4.14
TOPLAM	169	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğrenciler, eşlik dersinde zorladıkları konuların başında 0.16’sı, okul şarkılarını incelerken, armoni konusundaki bilgi eksikliğinden, 0.15’i, bir eseri seslendirirken sadece kendi partiyonuna dikkat edebildiğinden, 0.13’ü, diğer alan derslerinde daha önceden bu yöndeki çalışmalara yönlendirilmemiş olduklarından, 0.11’i, okul şarkısına piyanoda eşlik yazma konusunda zorlandıklarından, 0.4’ü ise hiçbir konuda zorluk çekmediklerinden bahsetmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin, Eşlik Dersinde Zorlanmalarının Sebeplerine Göre Dağılımları

	f	%
Okuldan kaynaklanan:		
Eşlik ders saatinin az oluşu	32	18.8
Öğrenciden kaynaklanan:		
Çok çalışmamak	16	9.4
Dikkat dağınıklığı	3	1.76
Deşifre konusundaki sıkıntılar	8	4.7
Parçaları ezbere çalma alışkanlığından dolayı	1	0.58
Armoni dersinde teoriye yönelik işleyişten dolayı pratiğe yönelik çalışmaların azlığı	7	4.1
Armonizasyon, armoni bilgisi eksikliği	18	10.6
Bireysel enstrümana hakim olmamak	6	3.5
Piyanoya hâkim olmamak	7	4.1
Birlikte çalışma alışkanlığındaki eksiklikler	6	3.5
Eğitim müziği alanında kaynak kitapların az oluşu	11	6.47
Doğaçlama bir okul şarkısına eşlik yazabilme konusunda	11	6.47
Oda müziği repertuarlarını tanımadaki eksiklikler, o eserin dönemine ait özelliklerin tam oturmaması konusunda	13	7.6
Daha önceden, diğer derslerde okul şarkısına eşlik yazabilmeye yönelik çalışmalarda bulunulmaması	25	14.7
Hiçbir konuda zorlanmıyorum	6	3.5
TOPLAM	170	100

Tablo 3’de, öğrencilerin 0.19’u eşlik dersinde zorlanmalarının sebeplerini “okuldan kaynaklanan” kategorisinde yer alan eşlik ders saatinin az oluşuna; 0.14’ü “öğrenciden kaynaklanan” kategorisinde yer alan diğer derslerde daha önceden bu yönde çalışmalara yer verilmemesine; öğrencilerin 0.10’u armoni bilgi eksikliğine bağlanmaktadır. Bu konudaki görüşlere dayanarak, zorluk çektikleri konular üzerinde durulmasının önem taşımaktadır. 0.9’u ise, bireysel olarak derse yeterince çalışmamlarının zorluk çekmelerinde önemli etken olduğunu belirtmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin, bu Zorlukların Çözümüne İlişkin Önerilerine Göre Dağılımları

Okuldan kaynaklanan:		
Teknik yetersizlik (piyano sayısının az oluşu)	18	9.0
Eşlik ders saatinin az olması	29	14.5
Öğrenciden kaynaklanan:		
Dersi sevmek, derste başarılı olmak istemek	23	11.5
Çok çalışmak (Okul şarkılarına özellikle piyanoda eşlik yazabilmek amaçlı bol pratik yapmak, bu çalışmalarını serileştirebilmek)	25	12.5
Deşifrenin geliştirilmesine yönelik çalışmalar	20	10.0
Piyanoda okul şarkılarına eşlik yazabilmek için, armoni bilgi eksikliğinin giderilmesi ve armoni dersinde daha çok pratik uygulamalı çalışmalara yer verilmesi	11	5.5
Anlaşılmayan ve zorluk çekilen konularda, eşlik dersine giren öğretim elemanından yardım istemek.	19	9.4
Dersin dışında da, oda müziği repertuarına ilişkin eserleri tanıyıp bilgilendirme istekleri olması gerektiği	15	7.5
Okul şarkılarına ilişkin yazılan kaynaklara ulaşarak, eşlik modellerini tanıyıp araştırmaları, sadece bu derse bağlı kalmadan kendilerinin de araştırmaları gerektiği	13	6.5
Öğretmenden kaynaklanan:		
Öğretim elemanı, yazılı eşlik müziklerini çalabilme becerilerini sık sık uygulamalar yaparak pekiştirmeye yönelmeli	17	8.5
Doğaçlama eşlik yazabilmelerine, yaratıcılıklarının gelişimlerine yönelik çalışmalarla kendilerine güven duymalarını sağlayacağı öğretim yöntemlerine başvurmalı	10	5.0
TOPLAM	200	100

Tablo 4’de görüldüğü gibi, öğrencilerin büyük çoğunluğu 0.15’i, eşlik ders saatinin arttırılması gerektiğinden, 0.13’ü, çok çalışmak gerektiğinden, 0.12’si, derste başarılı olmak istemenin ve dersi sevmenin öneminden, 0.10’u, deşifrenin geliştirilmesine yönelik çalışmalarının yapılması gerektiğinden, 0.9’u ise, anlaşılmayan zorluk çekilen kısımlarda eşlik dersine giren öğretim elemanından yardım istemek gerektiği üzerinde durmaktadır.

Tablo 5. Eşlik Dersinde Kazanılan Becerilerin, Diğer Müzik Derslerine Katkılarına Göre Dağılımı

Katkıları	f	%
Piyano dersine katkısı büyüktür.	25	24.0
Tüm müzik derslerine katkısı fazladır.	13	12.5
Çalışılan eserde daha önceden farkında olmadığınız konularda, eşlik dersinde öğrenilen bilgilerle birçok şeyi fark ediyoruz.	6	5.76
Okul şarkılarına eşlik yazarken, armoni dersinde öğrenilen teorik bilgilerinin uygulaması kısmında piyanodan faydalanılması, armoni konuların daha da gelişmesine olanak sağlamaktadır.	23	22.1
Eşlik dersi, birlikte uyum içinde çalışabilmeye olanak sağlayan koro, orkestra vb. derslere katkısı bulunmaktadır.	24	23.0
İşitme dersine katkısı büyüktür.	11	10.6
Katkısı olmadığını düşünüyorum.	2	1.92
TOPLAM	104	100

Tablo 5’de görüldüğü gibi, eşlik dersinde kazanılan becerilerin, diğer müzik derslerine yansımalarına ilişkin, öğrencilerin 0.24’ü piyano dersine yansımalarının öneminden, 0.23’ü, koro, orkestra dersleri gibi birlikte uyum içerisinde çalışmaya olanak sağlamasından, 0.22’si okul şarkılarına eşlik yazarken, armoni konularının daha da pekiştirdiğinden, 0.13’ü, tüm müzik derslerine katkısından, 0.10’u ise, işitme dersine olan katkısından bahsetmektedir. Eşlik dersinin diğer müzik derslerine katkısının olmadığını düşünenlerin sayısının az oluşu, bu dersin öğrenciler tarafından öneminin kavranılmış olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 6. Eşlik Denilince Akla Gelen Kavramlara Göre Dağılımları

Kavramlar	f	%
Okul şarkılarına eşlik yazabilmek ve çalabilmek	25	17.3
Piyanoda uygulamalı çalışmalar	10	6.94
Armonizasyon	16	11.1
Yaratıcı olmak	19	13.1
Piyanoya hakim olunması	7	4.86
Çokseslilik	9	6.25
Uyum birlikteliği, birlikte çalışma alışkanlığı, birbirini dinlemek, birlikte çalış-söylemek	24	16.7
Müzik kulağının gelişmesi	13	9.0
Deşifrenin gelişmesi	18	12.4
Aklıma hiçbir kavram gelmemektedir.	3	2.08
TOPLAM	144	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi, eşlik dersi denilince akıllarına gelen kavramlara ilişkin öğrencilerin 0.17’si, okul şarkılarına eşlik yazabilmek ve çalabilmek, 0.16’sı birlikte uyum içinde çalışabilmek, 0.13’ü yaratıcı olmak, 0.12’si deşifrenin gelişmesi, 0.11’i armonizasyon konularının çağrışım yaptığından bahsetmektedir. Öğrencilerden sadece 0.2’sinin aklına hiçbir kavram gelmediği görülmektedir.

Tablo 7. Öğrencilere Göre, Eşlik Dersinde, Piyanodan Faydalanılmasının Başarıyı Etkilediği Konulara Göre Dağılımı

	f	%
Deşifrenin gelişmesine yardımcıdır.	21	23.9
İki elin koordinasyonunun hakimiyeti artmaktadır.	8	9.0
Piyanodaki çalışma süremiz artmakta, piyano çalmaya teşvik etmektedir bu da piyano dersindeki başarımıza fazlasıyla etki etmektedir.	30	34.0
Piyano dersinde başarısızlığımdan dolayı başarılı olamayacağımı düşünerek olumsuz yönde etkileniyorum	1	1.1
Yaratıcılığımızı geliştirmektedir.	6	6.8
Piyano, çokselliği veren tek enstrüman olduğu için işitmemiz daha çok gelişmektedir.	22	25
TOPLAM	88	100

Tablo 7’de, eşlik dersinde piyanodan faydalanılmasının başarıyı etkilediği konulara ilişkin olarak; öğrencilerin 0.34’ü piyano dersindeki başarılarına olumlu yönde etkilediğini çünkü daha fazla piyanoya vakit ayırıp çalıştıklarını, 0.25’i müzik kulaklarını geliştirdiği, 0.24’ü deşifre yapabilme becerilerini geliştirdiği, 0.9’u ise piyanoda iki elin koordinasyonunu sağlaması bakımından geliştirdiği üzerinde durmaktadır.

Tablo 8. Öğrencilere Göre, Eşlik Dersinin Olması Gereken Süresine İlişkin Dağılımı

Süre	f	%
4 yıl	23	53.4
3 yıl	8	18.6
2 yıl	6	14.0
1 yıl	6	14.0
TOPLAM	43	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi, eşlik dersinin öğrencilerin 0.53’ü yani büyük çoğunluğu tarafından dersin dört yıl boyunca yani, lisans eğitimleri süresince yer almasının önemine işaret etmektedir. Bu görüş, müzik öğretmen adaylarının, ileriki meslek yaşantılarında, daha donanımlı, mesleki yönden daha yeterli olmaları gerektiğini anlamış olduklarını düşündürmektedir.

4. Sonuç

Eşlik dersinin amacına ulaşılabilmesi için, işlevlerini tam olarak yerine getirebilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan, eşlik dersi, müzik öğretmeni adaylarının eğitimleri süresince önemle üzerinde durması gereken bir derstir. Çünkü ileriki meslek yaşantıları için, müzik alanında donanımlı ve gerekli olan müziksel yeterliğe sahip olmaları zorunluluktur.

Araştırmada, Balıkesir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim görmekte olup, eşlik dersini

alan öğrencilerin, bu derse ilişkin görüşleri ile bu derste zorlandıkları kısımlar ve çözüm önerilerinin değerlendirilmesine yönelik yapılan çalışmada şu sonuçlar elde edilmiştir:

Öğrencilerin 0.18'i eşlik dersini, ileriki meslek yaşantılarında çok önemli ve gerekli bir ders olarak görmektedir. Bu da, müzik öğretmeni adaylarının, müziksel bilgi ve beceri ile donanımlı olması gerektiği bilincinde olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin 0.15'i dersin, deşifre yapabilme yetilerinin gelişimine, 0.13'ü, birlikte uyum içinde çalışma becerilerinin gelişimine olanak sağladığından bahsetmiştir. 0.11'i ise, eşlik dersinin sonunda kazanacakları becerilerle, okul şarkılarına piyanoda eşlik yapabilecekleri üzerinde durmaktadır. Öğretmen adaylarının, ileride mesleki yaşantılarında asıl amaçlarının, öğrencilerinin dersten zevk almalarını sağlamak ve müziği sevmelerine yardımcı olacak ortamlar yaratmak olduğu vurgulanmıştır.

Müzik öğretmeni adayları, eşlik dersinin diğer müzik derslerine katkısının önemi üzerinde durmaktadır. Öğrencilerin 0.24'ü, eşlik dersinin, piyano dersine yansımalarının etkisinden, 0.22'si ise, okul şarkılarına eşlik yazarken armoni bilgilerinin daha da geliştiğinden, piyanoda eşlik yaparken müzik kulaklarının gelişimine olanak sağlaması bakımından önemi üzerinde durmaktadırlar. Bununla birlikte, öğrenciler, piyanoda eşlik çalışmaları ile piyano çalmaya daha çok vakit ayırdıklarını böylece piyano dersindeki başarılarının daha da arttığını belirtmektedir.

Eşlik dersinin süre bakımından, öğrencilerin 0.53'ü, lisans öğrenimleri boyunca olması gerektiği üzerinde durmaktadır. Bu da, müzik öğretmeni adaylarının, ileriki meslek hayatlarında dersin önemini ve gerekliliğini kavradıklarını göstermektedir.

Eşlik dersinde zorluk çekmelerinin sebeplerine ilişkin, öğrencilerin 0.19'u, eşlik ders saatinin az olmasına, 0.11'i okul şarkısına piyanoda eşlik yazmada zorlanmalarına, 0.10'u armoni bilgi eksikliğinden kaynaklanan sıkıntılara, 0.9'u yeterince çalışmamaya, 0.6'sı, derste hem çalıp hem söyleme konusunda, 0.5'i deşifre yapabilme konusunda kendilerini yetersiz bulmalarına, 0.4'ü ise, piyanoya yeterince hakim olmamaya bağlamaktadır.

Öğrencilerin eşlik dersinde zorluk çektikleri konulara ilişkin çözüm önerilerinde ise, 0.15'i yani büyük çoğunluğu dersin saatinin arttırılması gerektiği, 0.13'ü, ileriki meslek yaşantılarında okul şarkılarına daha seri bir şekilde eşlik yazabilme-çalabilme becerilerinin geliştirilmesine yönelik bol uygulamalara ağırlık verilmesinin önemi üzerinde durmaktadır. Öğrencilerin 0.12'si derste başarılı olabilmek için, öncelikle dersi sevmek gerektiğini belirtirken, 0.10'u ise, deşifre yapabilme yetilerinin kazanılmasına yönelik çalışmaların arttırılmasının gerekliliğinden bahsetmektedir. Öğrencilerin 0.9'u, dersin içeriğine ilişkin, piyanoda daha çok uygulamalı çalışmalar yapılabilmesi için piyano sayısının arttırılmasının önemi, diğer 0.9'una göre ise, öğrencinin zorluk çektiği kısımlarda mutlaka dersin öğretim elemanından yardım istemesinin önemi vurgulanmaktadır. Öğrencilerden 0.7'si, derse bağlı kalmadan, ileriki mesleki

yaşantılarında, büyük yer taşıyan eğitim müziği, okul müziği dağarına ilişkin kaynak kitaplar edinmenin gerekliliğinden bahsederken, diğer 0.7'si ise, öğretim elemanın, öğrencinin kendisine güven duymasını sağlaması gerektiğinden bahsetmektedir.

5. Tartışma

Çalışmanın sonucunda, Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim gören öğrenciler için eşlik dersinin önemli bir ders olmasından dolayı, eşlik dersine bakış açılarının ele alınarak, derste zorlandıkları konuların ortaya çıkarılıp, bu konulara ilişkin çözüm önerilerinin tartışılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Müzik eğitiminin amacı, öğrencilerin müziksel gelişimlerine ve müzikal bilgi birikimlerine ortam yaratmaktır (21). Bu bakımdan, bireyin müziksel gelişimine olanak sağlaması açısından eşlik dersinde kazanılan becerileri ileriki meslek yaşantılarında kullanabilmeleri büyük önem taşımaktadır. Çalışmada, müzik öğretmeni adayları, eşlik dersinde öğrendikleri bilgi ve becerilerin gerekliliğinden bahsetmektedir. Yapılan çalışmada Reimer (1989)'a göre, müzik eğitim programlarının ileriki mesleki yaşantılarında kullanabilecekleri parçaların öğretilmesine yönelik tecrübe kazandırılmaları gerektiği görüşü, çalışmanın sonucunu destekler nitelik taşımaktadır (22).

Eşlik dersine yönelik, öğrencilerin büyük çoğunluğunun olumlu düşünceler içerisinde oldukları görülmektedir. Öğrenciler tarafından, eşlik dersinin, ileriki meslek yaşantılarındaki öneminden dolayı, dersin dört yıl süresince olması gerektiği belirtilmiştir. Yani, öğrenciler, dersin tam manasıyla amacına hizmet edebilmesi için şu anki var olan programdaki süreyi yeterli bulmamaktadır. Dolayısı ile dersin bir dönem olması bu dersi alan öğrencilerin, konular açısından hâkimiyetlerini ve becerilerini sınırlı tutmaktadır. Çünkü oda müziği repertuarının tanıtılması ve çalınabilmesi, var olan eserlerin eşliklerinin çalınabilmesi, armoni kurallarına göre ezgiye uygun eşlik modellerinin oluşturulabilmesi bu süreç içerisinde zor gözükmektedir.

Öğrenciler, eşlik dersinde uygulamalı çalışmalara daha sık yer verilmesinin gerekliliğini, ileriki mesleki yaşantılarında daha donanımlı ve nitelikli özelliklere sahip olmak istediklerinden kaynaklanıyor olabileceğini düşündürmektedir. Çalışmadan elde edilen sonuçlarda, bu çalışmaları daha da serileştirmeye yönelik olacak şekilde sürecin planlanmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Müzik öğretmenleri, derslerinde, öğrencilerine eşlik ederken ve şarkı öğretirken çalgısını kullanmaktadır. Böylece, öğrencilerin dersten zevk almasını, müziği sevmelerini, dersin daha anlaşılır olmasını ve müzikal doyuma ulaşabilmelerini sağlamaktadır. Günümüzde, müzik öğretmenleri tarafında eşlik amacı ile kullanılan çalgıların başında ilk sırada piyano gelmektedir (4). Taviloğlu'na göre, piyanoyu etkili bir biçimde kullanabilmek için müzik öğretmeni adayının; kulak eğitimi ve armoni eğitimi yönünde, piyanoda teknik ve müzikal yönden iyi yetiştirilmesi gerekmektedir (23). Pi-

yanonun eşlik çalgısı olarak kullanılmasının en önemli özelliklerinin başında, kulak eğitimine en uygun çalgı olması, entonasyon sorunu olmaması, armonik eşlik çalgısı olması, çoksesliliği verebilen ve ses sınırı geniş olan çalgı olması gelmektedir (24).

Öğrencilerin, eşlik dersinde zorluk çektikleri konulardan biri, okul şarkısına piyanoda eşlik yazabilmeleri konusudur. Oysaki eşlik yazabilmek ve çalabilmek yetilerinin kazanılması, ileriki mesleki yaşantılarında zorluk çekmemeleri adına büyük önem taşımaktadır. Çünkü müzik öğretmeni, hem öğrenimleri boyunca kazandıkları müzikal tecrübeleri kullanabilmelidir hem de şarkıyı öğretirken şarkıya eşlik edebilmeli ve şarkıya uygun eşlik şekli kullanabilmelidir (25, 26). Sun'a göre, bir şarkıya piyano eşliği yazabilmek için, şarkının armonik ve ritmik çözümlemesini yapabilmek, şarkıya uygun eşlik modellerinin oluşturulabilmesi gerekmektedir (27). Bunun için, piyano derslerinde ele alınan eserlerdeki, eşlik modellerini öğrencilere öğretmek ve bilgilendirerek, okul şarkılarına eşlik yaparken rahatlıkla kullanabilmelerine olanak sağlayabiliriz. Bu konuda Taviloğlu'na göre, 'piyano eğitimcisi, öğrencinin teknik açıdan gelişimine, teknik gelişimlerinin yanında eserin asıl melodisini bulabilmeyi, eşlik eden partiyi bulabilmeyi, çaldığı eserin dönemin özelliklerine göre yorumlanması gerektiğini öğretmelidir' yorumu da çalışmayı destekler niteliktedir (23).

Öğrenciler, bir okul şarkısına eşlik yazmakta zorlanmalarının sebeplerine ilişkin olarak, armoni bilgisi eksikliği üzerinde durmaktadır. Armoni dersi, akorlar, akor bağlantıları ve aralarındaki ilişkiyi kavramada, melodiye eşlik edebilmedeki temel kuralları öğrenmede önemli bir derstir (28). Özellikle, ileride müzik derslerinde, çocuklara şarkı öğretirken, işitsel yönlerinin gelişimi ile birlikte armoni duyularının gelişimine olanak sağlamak, istenilen müzik eğitiminin amacına ulaşabilmesi adına önem taşımaktadır (29). Zorluk çekilen kısımlara ilişkin, diğer alan derslerinde bu konulara yönelik çalışmalar üzerinde durulduğu takdirde, sorunların daha aza indirgenebileceği düşünülmektedir.

Eşlik dersinde zorluk çektikleri bir diğer konu, birlikte uyum içerisinde çalışma konusudur. Bireysel çalışmaların yanında, birlikte çalma becerileri, ileriki meslek yaşantılarında birlikte müzik yapabilme becerisinin gelişimi adına önem taşımaktadır. Öğrenciler, eserleri seslendirirken, sadece kendi partilerini takip edebildiklerinden, piyano eşliklerini duymadıklarından bahsetmektedir. Hâlbuki öğrencilerin, müzikal uyum becerilerinin gelişimi adına, hem eserin eşliğini dinleyebilmeli hem de birlikte uyum içerisinde çalışabilmeyi öğrenmeleri gerekmektedir. Ancak bu şekilde, dersin amacına uygun hizmet edebilmesinin söz konusu olabileceği düşünülmektedir.

Deşifre çalışmaları ise, eşlik dersinde zorluk çekilen konulardan bir diğeridir. Piyanoda iyi bir eşlik yapabilmek için deşifrenin iyi olması gerekmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar, bu sonucu destekler nitelik taşımaktadır (30, 31, 32, 33, 34). McPherson'a göre, deşifre yapabilme yetileri ile müziksel işitme becerisi, doğaçlama becerisi, çalgısını iyi kullanabilme becerisi arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır (35). Literatürde yapılan çalışmalarda, piyanoda eşlik yaparken deşifre konusunun

daki sıkıntılarını; yanlış parmak kullanımına, teknik yönden eksikliğe, çok çalışmama ya ve temel müzik bilgi eksikliğine bağlı olabileceği üzerinde durulmaktadır (36, 37). Bu açıdan, piyano eğitiminde bireyin deşifre çalışmaları yönünde geliştirilmesi ileri ki meslek yaşantıları adına büyük önem taşımaktadır (38).

Sonuç olarak, öğrencilerin büyük çoğunluğu, eşlik dersinin, ileri ki meslek hayatlarında vazgeçilmez öneme sahip olduklarını belirtmektedir. Bundan dolayı, müziksel birikimleri ile mesleki açıdan gelişimleri adına, müzik öğretmeni adayları için eşlik dersinin önemi daha çok anlaşılmaktadır.

6. Öneriler

Çalışmanın bulgularına göre, müzik öğretmenlerine, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlara ve bu alanda çalışan araştırmacılara şu öneriler getirilebilir:

1. Müzik öğretmeni adaylarına, bu dersin müzik öğretmenliği mesleği açısından önemi sıkça vurgulanmalıdır.

2. Müzik öğretmenliği bölümlerindeki müzik eğitimi programlarında, eşlik derisiyle, diğer müzik alan derslerine cevap verebilecek nitelikte programlar oluşturulmalıdır.

3. Müzik öğretmeni adayının eşlik dersinde öğrendikleri bilgilerin, diğer müzik derslerinde daha iyi kullanabilme becerileri geliştirilmelidir. Armoni, müzik teorisi ve işitme eğitiminde, piyano dersinde bu konulara ilişkin hazır bulunuşluk düzeylerine sahip bilgilerle donatılması gerekmektedir.

4. Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerinde, benzer çalışmalar yapılarak diğer müzik derslerinin yürütülmesinde bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar dikkate alınmalıdır. Böylece, farklı fakültelerdeki müzik öğretmeni adaylarıyla bu çalışmanın yapıp bir karşılaştırmaya gidilmesi önerilebilir. Çünkü örneklemin dâhil edilerek daha da genişletilmesi çalışmanın geçerliğini arttırması açısından önemlidir.

5. Eşlik dersi programı gözden geçirilerek, amacına uygun düzeyde öğrenmenin gerçekleşebilmesi için, bu dersin, dördüncü sınıfa kadar devamı sağlanmalıdır. Bu şekilde, geniş bir yelpazede, okul şarkılarını, halk türkülerini, İstiklal Marşını ve diğer marşları, tanınmalarına ve öğrenmelerine olanak sağlanmış olacaktır.

6. Eşlik dersine giren öğretim elemanı, öğrencinin eşlik modellerini kavramasında ve seviyelere uygun eşlik örneklerini tanıtmada yardımcı olmalıdır.

7. Eşlikli çalışmalarda, birlikte müzik yapabilme, sunabilme vb. becerileri kazanmalarına olanak sağlanmalıdır.

8. Eşlik dersinde öğrencilerin zorluk çektikleri kısımlardaki sorunların aşılmasında, özellikle piyano dersinin içeriğinde, okul şarkılarına eşlik yapabilme becerilerine

yönelik uygulamalara ağırlık verilmelidir.

9. Müzik öğretmeni adaylarının, ileriki meslek yaşantılarında ilk ve ortaöğretimde derslerinde kullanabilecekleri eğitim müziği şarkılarından oluşan repertuara sahip olabilmeleri sağlanmalıdır.

7. Kaynaklar

1. Yüksek Öğretim Kurulu, Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi, Ankara, YÖK Yayını, 1998
2. Yüksek Öğretim Kurulu, Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi, Ankara, YÖK Yayını, 2006.
3. Say, A., Müzik Sözlüğü. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, s.555, 2005.
4. Bilgin, S., İlköğretim Okullarının İkinci Kademesinde Müzik Eğitiminde Kullanılan Şarkıların Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü Çıkkışlı Müzik Öğretmenleri Tarafından Piyano İle Eşliklenmesi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1998, s.16, 62-63.
5. Fenmen, M., Müzikçinin El Kitabı, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, s.26, 1991.
6. Hargreaves, D. J., The Developmental Psychology of Music, Cambridge: Cambridge University, s.60, 1986.
7. Forrai, K., Music in Pre-School, Budapest: Corvina (Translated By Sinor, J), s.30, 1988.
8. Şentürk, N., Musiki Muallimden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Süreci, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 20, Sayı 3, s.134, 2000.
9. Camp, M.W., Teaching Piano. California, Usa: Alfred Publishing Co, s.9, 33-34, 1992.
10. Kutluk, Ö., Türkiye'deki Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Piyano Eğitimi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2001.
11. Bunchanan, G., Skills of Piano Performance in The Preparation of Music Educators, Journal of Research in Music Education, 12 (2), 134-138, 1964.
12. Sun, M., Müzik Öğretiminde Başlıca Sorunlar, Türk Eğitim Derneği VII. Öğretim Toplantısı, Panel ve Bildiriler, TED Yayınları, Ankara, s.109, 1989.
13. Kıvrak, İ., Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Piyano Eğitimi, Cumhuriyetimizin 80.Yılında Müzik Sempozyumu Bildirileri, Öncü Basımevi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s. 209, 2003.
14. Zuckmayer, E., Cangal, N., Atalay, A., Müzik Teorisi. Yaykur Açık Yüksek Öğretim Dairesi Eğitim Enstitüleri Müzik Bölümü, Ankara, s.11,13, 1976.
15. Lavignac, A., Musiki Terbiyesi, İstanbul: Kanaat Kitabevi, s.69, 1939.
16. Schumann, R., Musikalische Haus-Und Lebensregeln (Küçsel Ev ve Hayat Kuralları), 1964. (Çev: Gültekin Oransay, Ankara: Küğ Yayını, s.19.
17. Uçan, A., Orta Öğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları, Türk Eğitim Derneği Yayınları Öğretim Dizisi, No:7, s.239, 1990.
18. Özen, M., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü Son Sınıf Öğ-

- rencilerinin Piyanoyu Müzik Öğretmenliğinin Gerekleri Doğrultusunda Kullanma Becerileri, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, s.57, 1998.
19. Tuğcular, E., Türkiye’de Müzik Öğretmenlerinin Müzik Eğitimi Bölümlerinde Aldıkları Çalgı Eğitiminin Müzik Öğretmenliklerine Yansımaları, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.35, 1992.
 20. Karasar, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, s.77, 2005.
 21. Elliott, D.J., The values of music and music education, (unpublished keynote paper delivered at the 1994 ISME conference) (akt. Michels, P., Developing the pre-school child’s musical intelligence by means of a comprehensive music programme focused on age-controlled auditive development, Unpublished Master’s Thesis, University of Pretoria, 1996.
 22. Reimer, B., A Philosophy of Music Education. Englewood Cliffs: Prentice Hall. (Second Edition), 1989. (akt. Michels, P., Developing The Pre-School Child’s Musical Intelligence By Means of a Comprehensive Music Programme Focused on Age-Controlled Auditive Development, Unpublished Master’s Thesis, University of Pretoria, s.35, 1996.
 23. Taviloğlu, İ., Kişisel Görüşme, 2005.
 24. Say, A., Müzik Öğretmeni, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, s.164, 1996.
 25. Levinowitz, L., A Golden Age For Early Childhood Music Education, Teaching Music, December, 9(3), 44-47, 2001.
 26. Gouzouasis, P.J., The Comparative Effects of Three Types of Accompaniment Media on The Singing Achievement and Developmental Tonal Aptitude of Young Children, Unpublished Master’s Thesis, Temple University, Philadelphia, PA, 1987. (akt. Anderson, A. F., The Effects of Computer Music Learning Activities on The Tonal Aptitudes of Canadian Students, The University of British Columbia, Master’s Thesis, s.35, April 1993.
 27. Sun, M., Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri Yüksek Lisans Programı Ders Notları, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Bölümü, s. 1-3, 1989.
 28. Hargreaves, D.J., & Zimmerman, M.P., Developmental Theories of Music Learning İn: Colwell, R. (Ed.). Handbook of Research on Music Teaching and Learning, New York: Schirmer, s.93, 1992.
 29. Michels P., Developing The Pre-School Child’s Musical Intelligence By Means of a Comprehensive Music Programme Focused on Age-Controlled Auditive Development, Master’s Thesis, University of Pretoria, s. 35, 1996.
 30. Lehmann, A. C., & Ericsson, K. A., Performance Without Preparation: Structure and Acquisition of Expert Sight-Reading and Accompanying Performance, Psychomusicology, 15 (1-2), 1-29, Spr-Fal 1996.
 31. Lehmann, A., & McArthur, V., Sight-Reading: The Science and Psychology of Music Performance: Creative Strategies for Teaching and Learning, New York: Oxford University Press, 2002.
 32. Sloboda, J. A., Experimental Studies of Music Reading: A Review Music Perception, 2 (2), 222-236, 1984.
 33. McPherson, G. E., Factors and Abilities Influencing Sightreading Skill in Music, Journal

- of Research in Music Education, 42 (3), 217–231, 1994.
34. Nuki, M., Memorization of Piano Music. *Psychologia: An International Journal of Psychology in the Orient*, 27 (3), 157–163, 1984.
 35. McPherson, G. E., The Assessment of Musical Performance: Development and Validation of Five New Measures. *Psychology of Music*, 23 (2), 142–161, 1995.
 36. Sloboda, J. A., Clarke, E. F., Parncutt, R., & Raekallio, M., Determinants of Finger Choice in Piano Sight-Reading. *Journal of Experimental Psychology: Human Perception & Performance*, 24(1), 185–203, 1998.
 37. Tobin, R. J., *Common Sense in Sight Reading. A Guide Book For Piano Teachers*. New York: Mills Music, 1957.
 38. Lehmann, A. C., & Ericsson, K. A., Sight-Reading Ability of Expert Pianists in The Context of Piano Accompanying. *Psychomusicology*, 12 (2), 182–195, 1993.